

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Affinity Konar

**Gemenele
de la
Auschwitz**

Traducere din limba engleză și note
ADINA și GABRIEL RAȚIU

LITERA

București
2020

CUPRINS

PARTEA ÎNTĂI

STAȘA. 1. Lume după lume.....	9
PERLA. 2. <i>Zugangen</i> , sau nou-venitele.....	28
STAȘA. 3. Micii nemuritori	59
PERLA. 4. Materiale de război, Urgent.....	87
STAȘA. 5. Norii roșii	104
PERLA. 6. Mesagerii.....	114
STAȘA. 7. Vino și fă-mă fericită	138
8. A zis că nu mă va părăsi niciodată, dar.....	162
STAȘA. 9. Milion după milion.....	163

PARTEA A DOUA

PERLA. 10. Păstrătoarea timpului și a amintirilor.....	225
STAȘA. 11. Ursul și Șacalul.....	228
PERLA. 12. A doua mea naștere	237
STAȘA. 13. Templul de paie.....	242
PERLA. 14. Rușii turnează un film	256
STAȘA. 15. Pașii noștri vor cutremura pământul.....	265
PERLA. 16. Migrația	282
STAȘA. 17. Ruinele veghează asupra noastră.....	300
PERLA. 18. Despărțirile	307
STAȘA. 19. Perdeaua sacră	328
PERLA. 20. Zborurile.....	340
STAȘA. 21. Nu e sfârșitul.....	356
PERLA. 22. Nu e niciodată sfârșitul.....	388
Mulțumiri	389
Nota autoarei	391

Partea întâi

STAȘA

1

Lume după lume

Am fost zămislite, odată. Eu și sora mea geamănă, Perla. Sau, mai exact, Perla a fost zămislită, iar eu m-am desprins din ea. S-a insinuat în pântec, și eu i-am urmat exemplul. Opt luni am plutit prin zăpada amniotică, două mânuși trandafirii, cuibărite în căptușeala mamei noastre. Nu-mi închipuiam să existe ceva mai grandios decât pântecul pe care îl împărțeam, dar, după ce ni s-au consolidat eșafodajele creierilor și ni s-au dezvoltat complet splinele, Perla a vrut să vadă lumea de dincolo de noi. Astfel, cu îndrăzneala tipică nou-născuților, a țâșnit afară din mama.

Deși născută înainte de vreme, Perla era o ștrengăriță și jumătate. M-am încurajat gândindu-mă că e doar una dintre farsele ei, că o să se întoarcă și o să râdă de mine. Dar, când am văzut că nu vine, mi s-a tăiat răsufarea. Vi s-a întâmplat vreodată să vă rătăciți de cea mai bună parte a voastră, să vă treziți despărțiți de o distanță neștiută? Dacă da, cu siguranță cunoașteți cât de periculoasă este această situație. După ce mi s-a oprit răsufarea, mi-a stat și inima, iar creierul a luat-o la goană cu o febrilitate inimaginabilă. Din culcușul meu fetal trandafiriu, m-am văzut nevoită să

înfrunt realitatea: fără ea, aveam să devin o ființă incompletă și nevrednică, un om incapabil să iubească.

Din acest motiv, am urmat exemplul surorii mele și am lăsat mâinile doctorului să mă smulgă, să mă plesnească și să mă ridice la lumină. Țin să precizez că n-am plâns deloc pe durata acestei tranziții nedorite. Nici măcar atunci când părinții mi-au nesocotit dorința de a mă numi și eu tot Perla.

Astfel, am devenit Stașa. Iar, odată încheiată corvoada nașterii, am pătruns amândouă în lumea familiei, a acorurilor de pian și a cărților, a zilelor scăldate în frumusețe. Ne asemănam enorm – aruncam mereu bile de crichet de la fereastră și le urmăream cu binoclul cum aleargă la vale, doar ca să vedem până unde le poartă viețile lor minuscule.

Dar s-a sfârșit și lumea aceea, plină de minunății. Majoritatea lumilor pășesc asta la un moment dat.

Trebuie însă să vă spun că am cunoscut și o altă lume. Unii spun că aceasta ne-a modelat cel mai mult. Aș vrea să pot afirma că se înșală, dar, deocamdată, dați-mi voie să spun doar că intrarea noastră în această lume s-a produs în cel de-al doisprezecelea an de viață, când stăteam ghemuite una într-alta, într-un vagon de tren pentru vite.

În timpul călătoriei de patru zile și patru nopți, am păcălit moartea sub îndrumarea mamei și a lui *zayde*¹. Drept hrană, treceam de la unul la altul o ceapă și îi lingeam coaja gălbuie. Ca să ne distrăm, jucam un joc născocit de *zayde*, numit Clasificarea Organismelor Vii. Era un soi de joc de mimă în care trebuia să interpretezi un organism, iar jucătorii trebuiau să ghicească specia,

genul, familia și să ofere cât mai multe informații despre regnul respectiv.

Ce de vietăți am enumerat noi patru în vagonul pentru vite... Am mimat de la urși la melci și înapoi – era important, a subliniat *zayde* cu vocea gătuită de sete, să organizăm universul cât de bine puteam, după capacitățile noastre mult prea umane – iar, când s-a oprit vagonul, s-a oprit și jocul. Din câte îmi mai aduc aminte, tocmai mă chinuiam s-o conving pe mama că sunt o amibă. E posibil să fi încercat să mimez altă vietate și să-mi fi rămas în minte amiba, din cauză că, în clipa aceea, mă simțeam extrem de mărunță, transparentă și fragilă. Nu mai știu sigur.

Exact când eram pe punctul de a mă da bătută, s-a deschis ușa vagonului.

Lumina soarelui era atât de năucitoare încât am scăpat din mână ceapa, care s-a rostogolit ca o lună mirositoare și pe jumătate mâncată, aterizând la picioarele gardianului. Îmi închipui că a făcut o grimasă scârbită, dar nu-i vedeam fața, fiindcă ținea o batistă la nas și strănuta încontinuu. S-a oprit din strănutat doar cât să ridice bocancul deasupra cepei, desenând o umbră impunătoare peste sfera micuță. Am văzut-o cum își varsă lacrimile amare și cărnoase sub apăsarea bocancului. După care bărbatul a venit spre noi și ne-am refugiat la adăpostul paltonului larg al lui *zayde*. Deși ne făcuserăm prea mari ca să ne mai ascundem după *zayde*, frica ne micșorase, așa că ne-am ghemuit în faldurile paltonului, lipite de trupul lui plâpând, transformându-l pe bunicul într-o creatură noduroasă, cu multe picioare. Stăteam în ascunzătoare și clipeam. Apoi am auzit un zgomot – o bufnitură, un foșnet – și am dat cu ochii de bocancii gardianului.

¹ „Bunic“ (în idiș în original)

– Ce insectă mai ești și tu? l-a întrebat pe *zayde*, lovind cu bastonul în picioarele subțiratic care ieșeau din palton.

Ne usturau genunchii. După care l-a lovit și pe *zayde*.

– Șase picioare? Oi fi păianjen cumva?

Era limpede că gardianul nu se pricepea deloc la organisme vii. Făcuse deja două greșeli. Dar *zayde* nu s-a obosit să-i atragă atenția că păianjenul nu este insectă și că nici nu are șase picioare, ci opt. De regulă, ne corecta glumeț, în rime, pentru că îi plăcea ca informațiile să fie exacte. În locul acela, însă, era riscant să-ți etalezi vastele cunoștințe despre niște vietăți considerate inferioare, ca nu cumva să fii acuzat că semeni cu ele. Nu trebuia să-l transformăm pe bunicul în insectă.

– Te-am întrebat ceva, a insistat gardianul, lovindu-ne încă o dată cu bastonul peste picioare. Ce insectă ești?

Zayde i-a oferit informațiile în germană: îl chema Tadeusz Zamorski. Avea șaiszeci și cinci de ani. Era evreu polonez. S-a oprit aici, ca și când nu ar mai fi fost nimic altceva de spus.

Iar noi am fi vrut să continuăm în locul lui, să dăm toate amănuntele: *zayde* fusese profesor de biologie la viața lui. Zeci de ani predase această disciplină la universitate, dar era expert în multe domenii. Dacă voiai să pătrunzi versurile unei poezii, pe el trebuia să-l întrebi. Dacă voiai să înveți să mergi în mâini ori să găsești un astru pe cer, îți arăta numaidecât. Alături de el, am văzut odată un curcubeu în nuanțe de roșu, întins peste o mare și un munte, în amintirea căruia închina deseori paharul. *Pentru frumusețea sublimă!* striga el, cu lacrimi în ochi. Îi plăcea atât de mult să toasteze, încât o făcea de câte ori se ivea ocazia. *Pentru o bălăceală pe cinste în zorii zilei! Pentru teii de la poartă!* Dar, în ultimii ani, era un toast pe care îl

rostea cel mai des: *Pentru ziua în care se va întoarce băiatul meu, viu și neschimbat!*

Totuși, oricât ne-am fi dorit, nu i-am spus gardianului nimic din toate acestea – detaliile ne-au înghețat pe buze, iar ochii ne erau înlăcrimați din pricina cepei noastre moarte. Ceapa era de vină că mălăcăm, ne-am zis și ne-am șters ochii, ca să vedem ce se petrece, prin găurile din paltonul bunicului.

Cinci siluete se decupau prin orificiile din stofă: trei băieței, mama lor și un bărbat în halat alb, care stătea aplecat asupra unui carnețel, cu un stilou în mână. Băieții ne stârneau curiozitatea – nu mai văzuserăm niciodată tripleți. În Łódź, mai exista o pereche de gemene, dar tripleții erau ceva nemaipomenit. Deși eram impresionate de numărul lor, la asemănare îi băteam. Toți trei aveau același păr negru și cărlionțat, aceleași trupuri deșirate, dar purtau pe chip expresii diferite – unul mijea ochii la soare, pe când ceilalți doi stăteau încrunțați, și nu au devenit similare decât în momentul în care bărbatul cu halat alb i-a pus fiecare în palmă.

Mama tripleților se deosebea de toate celelalte mame din vagonul pentru vite – își masca perfect suferința și stătea nemișcată ca un ceas care s-a oprit. Una dintre mâini îi plana șovăitoare pe deasupra capetelor fiilor ei, de parcă simțea că nu mai are dreptul să-i atingă. Bărbatul cu halat alb nu-i împărțea atitudinea.

Avea o siluetă intimidantă, încălțări negre, lustruite, și păr brunet, pomădat, iar mânele îi erau atât de largi, încât se umflau și fluturau atunci când ridica brațele, acoperind o bună bucată de cer. Era chipeș ca o vedetă de cinema și foarte teatral; ația o bunăvoință atât de

ostentativă, de parcă voia să-i convingă pe toți cei din jur de sinceritatea bunelor sale intenții.

Mama băieților și bărbatul cu halat alb au schimbat câteva cuvinte. Părea o discuție amiabilă, deși bărbatul a vorbit mai mult. Ne-am fi dorit să tragem cu urechea la dialogul lor, dar a fost suficient să vedem ce a urmat: mama și-a trecut mâinile peste zulufii negri ai tripleților, apoi s-a întors cu spatele și i-a lăsat în grija bărbatului cu halat alb.

Era doctor, a zis în timp ce se îndepărta, cu pași ezitanți. O să fie în siguranță alături de el, i-a încurajat, și a plecat fără să privească în urmă.

La auzul vorbelor ei, mama noastră a scos un țipăt scurt și un geamăt, după care l-a tras de mânecă pe gardian. Îndrăzneala ei ne-a lăsat cu gura căscată. Eram obișnuite cu o mamă temătoare, care tremura când îi cerea ceva măcelarului și se ascundea de menajeră. Întotdeauna, fără deosebire, de parcă îi curgea gelatină prin vene, făcând-o neputincioasă și șovăitoare, îndeosebi după dispariția tatei. Cât călătoriserăm în vagonul pentru vite, singura modalitate de a-și păstra calmul fusese să deseneze un mac pe peretele de lemn. Pistil, petale, stamină – le-a desenat cu o stranie concentrare, însă, în clipa în care s-a oprit, s-a prăbușit cu totul. Dar, odată coborâtă pe peron, și-a descoperit o tărie nebănuită – părea mai vânjoasă decât te-ai fi așteptat vreodată de la o ființă înfometată și sleită de puteri. Oare muzica să fi stat la baza acestei schimbări de atitudine? Mama iubea muzica, iar, în locul acesta, răsunau o mulțime de acorduri vioaie; s-au strecurat în vagonul pentru vite și ne-au îmbiat să ieșim, cu o veselie neîncrezătoare. Cu timpul, aveam să descoperim profunzimea acestei înșelăciuni și să învățăm să ne temem de melodia festivă, căci acordurile ei ascundeau doar suferință.

Orchestra avea rolul de a-i induce în eroare pe toți cei care intrau acolo. Muzicienii erau obligați să-și folosească talentul pentru a-i ademini pe neștiutori și a-i convinge că locul în care au ajuns nu este cu totul lipsit de omenie și de respect pentru frumos. Muzica însuflețea mulțimile proaspăt sosite, îi întâmpina pe oameni de când intrau pe porți. Oare de-asta prinsese mama atât curaj? O întrebare la care nu aveam să aflăm niciodată răspunsul. Am admirat însă îndrăzneala cu care vorbea.

– O duc bine aici cei care sunt frați gemeni? l-a întrebat pe gardian.

Acesta a încuviințat din cap și s-a întors către doctor, care se lăsase pe vine în praf, ca să fie la același nivel cu băieții. Păreau să poarte o discuție foarte cordială.

– *Zwillinge!* i-a strigat gardianul. Gemeni!

Doctorul i-a incredințat pe tripleți unei îngrijitoare și a venit spre noi, răscolind praful cu cizmele lui lustruite. I s-a adresat curtenitor mamei și chiar i-a strâns mâna în timp ce vorbeau.

– Aveți copii deosebiți? a întrebat-o, cu o figură prietenoasă.

Mama se foia de pe un picior pe altul, părând să se fi intimidat brusc. A încercat să-și tragă mâna, dar el i-o strângea cu putere, apoi a început să-i mângâie palma cu degetele lui înmănușate, de parcă ar fi fost o vietate rănită, dar a cărei durere putea fi ușor alinată.

– Doar gemene, nu tripleți, a spus ea, umilă. Sper să fie de ajuns.

Doctorul a izbucnit într-un hohot de râs zgomotos și ostentativ, care a reverberat până în străfundurile paltonului lui *zayde*. Am răsuflat ușurate când s-a oprit, ca s-o putem auzi pe mama cum ne laudă calitățile.

– Vorbesc puțină germană. Tatăl lor le-a învățat. Împlinesc treisprezece ani în decembrie. Amândouă sunt cititoare avidе. Perla adoră muzica – e ageră la minte, îndemnatică și studiază dansul. Iar Stașa, draga mea Stașa...

Aici, mama a făcut o scurtă pauză, parcă neștiind cum să mă descrie, după care a declarat:

– Ea are o imaginație bogată.

Doctorul a ascultat informațiile cu atenție și ne-a rugat să venim lângă el.

Șovăiam. Era mai bine în aerul sufocant din palton. Afară, bătea un vânt mohorât și tăios, care nu prevestea nimic bun, și se simțea un vag iz de ars; erau puști care împrăștiu umbre peste tot și câini băloși, care lătrau și mârâiau așa cum o fac numai câinii aceia dresați să rănească. N-am apucat să ne retragem mai mult, căci doctorul a dat la o parte cortina paltonului. Am clipt de câteva ori, orbite de lumina soarelui. Una dintre noi a scos un mormăit. E posibil să fi fost Perla. Cel mai probabil am fost eu.

Cum se poate, s-a minunat doctorul, ca niște chipuri atât de frumoase să se îrosească pe asemenea expresii morocânoase? Ne-a tras din ascunzătoare, ne-a pus să ne rotim și apoi să stăm spate în spate, ca să vadă cât de mult semănăm.

– Zâmbiți! ne-a cerut.

De ce i-am ascultat ordinul? Bănuiesc că de dragul mamei. Pentru ea am rânjit cu gura până la urechi, căci o vedeam cum se agață de brațul lui *zayde*, cu o figură speriată și fruntea îmbrobontată de sudoare. De când urcaserăm în vagonul pentru vite, evitasem să mă uit la fața mamei. Mă uitasem, în schimb, la macul pe care îl desena; mă concentrasem asupra petalelor lui delicate. Era însă ceva

în expresia mincinoasă de pe chipul ei care îmi confirma ce devenise mama: o semi-văduvă frumoșică, dar nedormită, cu o personalitate ștearsă. Pe cât de dichisită era altădată, pe atât de neîngrijită ajunsese acum; avea dăre de praf pe obraji, iar gulerul de dantelă îi atârna pleoștit la gât. Nestemate opace de sânge i se lipiseră în colțurile buzelor, pe care și le mușcase de teamă.

– Sunt *mischling*¹ fetele? a întrebat doctorul. Au părul atât de blond!

Mama a clătinat din cap, trăgându-se de bucele ei negre, parcă rușinată de frumusețea lor.

– Soțul meu... el era bălai, a fost tot ce a putut îngâna.

Era singurul răspuns pe care-l dădea când era întrebată despre culoarea care-i făcea pe unii să insiste că am avea sânge amestecat. Cu timpul, am început să auzim tot mai des cuvântul *mischling*, iar folosirea lui pentru a ne caracteriza l-a inspirat pe *zayde* să inventeze Clasificarea Organismelor VII. Nu dați atenție legilor odioase de la Nürnberg, zicea el. Ne sfătuia să nu plecăm urechea la discuțiile despre rase mixte, încrucișare genetică, evrei pe sfert și relații de rudenie, aceste teste absurde și monstruoase care încercau să ne separe poporul până la ultima picătură de sânge, căsătorie și lăcaș de cult. Când auziți acest cuvânt, zicea el, gândiți-vă la diversitatea organismelor vii. Îmbărbățați-vă cu gândul la această minunăție.

În clipa aceea, cum stăteam în fața bărbatului în halat alb, am înțeles că sfatul lui avea să fie greu de urmat în perioada următoare și că ne aflam într-un loc care nu se preta la jocurile lui *zayde*.

¹ Termen folosit în Germania nazistă pentru a denumi persoane considerate a avea atât sânge arian, cât și evreiesc